

Sisällys

Esipuhe.....	12
Osa 1: Yleistä perusopetuksesta.....	17
Laki ja huoltaja lapsen suojana koulutiellä.....	18
Lapsivaikutusten arviointi.....	24
Oppilaiden osallisuus.....	26
Perusopetus on lakien säätelämä.....	28
Perusopetuksen tavoite.....	30
Perusopetuksen koulutuspoliittinen linjaaminen.....	32
Mahdollisuus esikouluun ennen perusopetusta.....	36
Pidennetty oppivelvollisuus.....	42
Kuka perusopetusta saa järjestää?.....	45
Oppivelvollisuuden suorittaminen ilman koulua.....	48
Oppilaan opintojen arviointi kotiopetuksessa.....	53
Kuka saa opettaa?.....	55
Kuinka kauan koulupäivä saa kestää?.....	59
Aamu- ja iltapäivätoiminta.....	63
Minkä ikäisenä velvollisuus oppia alkaa?.....	66
Koulun aloittaminen ennen tai jälkeen oppivelvollisuusiän.....	67
Oppivelvollisuuden päättymisen.....	69
Mihin kouluun?.....	70
Milloin lähikoulu tulee osoittaa?.....	71
Perusopetuslain kriteerit lähikoulun osoittamiselle.....	72
Opetuksen järjestäjän päättämät oppilaaksiottoa koskevat kriteerit lähikoulua ja toissijaista koulua osoitettaessa.....	74
Hakeutuminen muuhun kuin kunnan osoittamaan kouluun.....	79
Huoltajan valitsema koulu eli toissijainen koulu.....	79
Painotettuun opetukseen hakeutuminen.....	81
Koulun tai opetuksen järjestämispaikan vaihtaminen.....	82
Opetuksen järjestämiseen liittyvä syy.....	83
Koulun lakkauttaminen.....	83
Oppilaasta johtuva syy.....	88

Mille luokalle?.....	91
Luokan muodostaminen ja ryhmäkoko	92
Perusopetuksen ryhmäkoko Suomessa vuonna 2010	95
Luokkakoko ja oppimistulokset – mitä tutkimukset osoittavat?	97
Ryhmäkoko erityisen tuen piirissä	99
Ryhmäkoot laadukkaassa perusopetuksessa	102
Koulumatkat	105
Koulumatka ja sen mittaaminen	108
Liian vaikea, rasittava tai vaarallinen matka	111
Saattoavustus	114
Koulumatka toissijaiseen kouluun	115
Koulukuljetuksen odottaminen	117
Yhtenäiset kuljetuskäytännöt ovat osa turvallisuutta	119
Oppilaan majoitus	120
Koulukuljetusten yleisyys	120
Osa 2: Oppilaan oppimisen tukeminen	123
Erityisopetus tilastojen valossa	124
Mitä jos lapseni ei opi?.....	127
Tukiopetus	134
Tukiopetusmuodot	137
Tukiopetustuntien määrä	138
Osa-aikainen erityisopetus	140
Tehostettu tuki	142
Erityinen tuki	147
Oppilaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS)	151
Erityisen tuen päätöksen tekeminen ja päätöksen muotovaatimukset	155
Erityisen tuen päätöksessä päätettävät asiat	162
Erityisen tuen päätöksen tarkistaminen	164
Osa 3: Oppilashuolto	167
Oppilashuollon määritelmä	168
Oppilashuollon suunnitelmallisuus	177

Oppilashuolto ja oppilaan huoltajat.....	180
Huoltajien toiminta koulussa ja oppilashuollossa	
tutkimusten valossa.....	180
Oppilashuollon yhteistyö huoltajan kanssa.....	182
Huoltajien toiminta oppilaan hyvinvoinnin edistämiseksi.....	188
Koulun toiminta oppilashuollossa.....	191
Opetusjärjestelyt ja havainnointi.....	191
Koulupsykologi- ja koulukuraattoripalvelut	192
Pyyntö lastensuojelutarpeen arvioimiseksi.....	193
Lastensuojeluilmoitus	194
Ilmoitus poliisille oppilaaseen kohdistetun	
seksuaalirikoksen epäilystä	199
Opetustoimesta annettavia lausuntoja oppilaasta.....	199
Opetustoimen edustaja oikeudessa todistajana.....	203
Syrjäytymisen ehkäisy.....	203
Pelustus- ja poliisitoimi osaksi oppilashuoltoa	207
Joustava perusopetus.....	208
Terveystoimi oppilashuollon toimijana	210
Kouluympäristön terveellisyys ja turvallisuuden seuranta.....	212
Kouluruokailu.....	217
Oppilaan terveyden ja hyvinvoinnin seuraaminen.....	221
Luokka- ja koulu yhteisön hyvinvointi.....	224
Kouluterveydenhuolto ja oppilaan tukeminen.....	225
Kahdeksannen luokan laaja terveystarkastus	226
Terveystoimen tuki vanhempien ja huoltajien kasvatustyölle.....	227
Oppilaan terveystarkastus	228
Oppilaan suun terveydenhuolto.....	228
Oppilaan erityisen tuen tai tutkimusten	
tarpeen varhainen tunnistaminen.....	230
Oppilaan sairauden hoito koulupäivän aikana.....	231
Oppilaan terveydentilan toteamista varten	
tarpeelliset erikoistutkimukset	233
Sosiaalitoimi oppilashuollon toimijana	234
Koulunkäynnin ja kasvatuksen tukeminen.....	234
Oppilaan määräaikainen erottaminen ja opetuksen epäminen	236
Sosiaalitoimi ja lastensuojeluilmoitus.....	237
Oppilashuoltotyön kehittämisen tueksi.....	239

Osa 4: Koulun turvallisuus ja kurinpito	247
Turvallinen opiskeluympäristö	248
Häirintä, kiusaaminen ja väkivalta.....	253
Koulun rangaistuskeinot.....	264
Ojentaminen, kurinpito ja turvaamistoimet tilastojen valossa	264
Ojentamisen ja kurinpidon on perustuttava lakiin.....	268
Kotitehtävät	272
Oppilaan poistaminen tilasta jäljellä olevan opetuksen ajaksi.....	276
Oppilaan poistumisen estäminen.....	281
Koulutusta ja tietoa voimakeinojen käyttämistilanteisiin.....	282
Jälki-istunto	284
Opiskeluoikeuden epääminen loppupäiväksi.....	291
Kurinpitorangaistukset	293
Kirjallinen varoitus	293
Määräaikainen erottaminen.....	295
Kurinpitomenettelyn suhde syytteen vireilläoloon ja tuomioistuinratkaisuun	298
Muut oppilaaseen kohdistetut toimenpiteet	298
Osa 5: Kodin ja koulun välinen yhteistyö	301
Yhteistyötä tehdään huoltajan kanssa.....	302
Huostaan otetun lapsen huoltaja	311
Yleistä	316
Kodin ja koulun yhteistyö on linjattava ennalta yhdessä.....	319
Oppilaan osuus kodin ja koulun välisessä yhteistyössä.....	328
Poissaolojen seuranta ja niistä ilmoittaminen	329
Yhteistyö eri oppiaineiden opetuksen osalta.....	333
Säännökset edellyttävät kodin ja koulun yhteistyötä.....	336
Velveite toimia yhteistyössä	336
Huoltajan suostumusta vaaditaan	337
Huoltaja päättää tai valitsee.....	342
Huoltajalle on ilmoitettava	342
Huoltajaa on kuultava	344
Mitä tehdä yhteistyön rakoilla?.....	349
Huoltajien yhteistoiminta.....	353

Osa 6: Tietojen käsittely ja salassapito	355
Henkilötietolaki	356
Henkilötietojen käsittely perusopetuksessa	356
Rekisteriseloste on huoltajan ystävä.....	363
Oppilaan henkilötietojen vieminen koulun kotisivuille	364
Arkaluonteisten tietojen rekisteröinti.....	366
Oppilaan ja huoltajan oikeus heitä koskeviin tietoihin	368
Rekisterinpitäjän vahingonkorvaus- ja rikosoikeudellinen vastuu	371
Opetuksen julkisuus	373
Asiakirjajulkisuus, salassapito ja vaitiolovelvollisuus perusopetuksessa	376
Huoltajan ja oppilaan oikeus saada asiakirja	376
Opetuksen järjestäjän oikeus saada tietoja oppilaasta.....	379
Päivähoidosta	379
Esiopetuksesta.....	380
Sosiaali- ja terveystoimelta.....	380
Oppilashuollosta	381
Muilta tahoilta.....	382
Oppilaan tietojen luovuttaminen ulkopuoliselle taholle.....	383
Oppilaan muuttaessa	384
Terveystoimelle	386
Sosiaalitoimelle	386
Poliisille ja opetushallintoviranomaisille.....	387
Nuorisotoimelle	387
Retkikohteen henkilöstölle.....	388
Salassa pidettävät tiedot perusopetuksessa	389
Ehdollinen salassapito perusopetuksessa.....	389
Ehdottoman salassapidon alaiset tiedot	390
Oppilaan ojentamista ja kurinpitoa koskevien tietojen julkisuus	393
Vaitiolovelvollisuus.....	393

Osa 7: Päätöksen tekeminen ja muutoksenhaku	395
Muutoksen hakeminen perusopetusta koskeviin päätöksiin ..	396
Hyvä hallinto perusopetuksessa ja päätöksenteossa.....	397
Asian vireillepano.....	404
Vireille tulleen asian käsittely	407
Asianosaisen kuuleminen.....	409
Päätöksen tekeminen	412
Valitusosoitus	415
Päätöksessä olevan virheen korjaaminen.....	419
Asiavirheen korjaaminen	419
Kirjoitusvirheen korjaaminen.....	421
Asia- ja kirjoitusvirheen vireilletulo ja käsittely	421
Hallintopäätöksen ja muun asiakirjan tiedoksianto	423
Uusinta- ja oikaisupyyntö oppilaan arviointia	
koskeviin päätöksiin	426
Arvioinnista yleensä.....	426
Pääsäännöt arviointia koskevaan muutoksenhakuun	427
Muutoksenhaku päättöarviointiin	431
Muutoksenhaku erityisessä tutkinnossa suoritettuihin arviointeihin ..	434
Vuosiluokalle jääminen	434
Kevättodistuksessa hylätyt suoritukset.....	434
Luokalle jäänti heikon koulumenestyksen vuoksi.....	436
Muut todistukset.....	437
Opinnoissa etenemisen estyminen	438
Arviointi kotiopetuksessa.....	439
Muutoksenhaku hallintovalituksin	440
Hallintovalitus hallinto-oikeuteen	442
Hallintovalitus uskonnon ja elämäntutkimustiedon opetuksesta	443
Hallintovalitus kirjallisesta varoituksesta.....	447
Hallintovalitus määräaikaisesta erottamisesta	448
Hallintovalitus opetuksen maksuttomuudesta	450
Hallintovalitus oppilashuollon päätöksestä	466
Hallintovalitus koulukuljetuksesta	467

Hallintovalitus aluehallintovirastoon.....	469
Muutoksenhaku oppilaaksi ottamista koskevaan päätökseen	470
Hallintovalitus erityisen tuen päätöksestä.....	472
Hallintovalitus erityisiä opetusjärjestelyitä koskevasta päätöksestä...	475
Hallintovalitus perusopetuksen aloittamisajankohdasta	483
Oikaisuvaatimus ja kunnallisvalitus	485
Oikaisuvaatimus	486
Kunnallisvalitus	487
Kantelu	488
Kanteluprosessi kunnassa ja aluehallintovirastossa	490
Kanteluprosessi ylimmille laillisuusvalvojille	494
Oikeusasiamies.....	495
Valtioneuvoston oikeuskansleri	498
Kantelun tekeminen ja kanteluprosessin kuvaus	499
Vahingonkorvausvelvollisuus	501
Lopuksi.....	506
Lähteet.....	511
Linkkejä.....	516